

Minuta dezbaterii publice
***Politici publice pentru asigurarea continuității Agenției Naționale de
Integritate***

Hotel K+K, București, **29 aprilie 2010**, 10:00-13:00

Organizator

Transparency International România (TI-Ro)

Participanți

- Tudor Chiuariu, PNL
- Ștefan Pirpiliu, PDL
- Radu F. Alexandru, PDL
- Cristian Diaconescu, senator independent
- Alina Bica, Ministerul Justiției
- Codru Vrabie, TI-Ro / CNI
- Ovidiu Voicu, Fundația Soros
- Cristina Guseh, Freedom House
- Georgiana Iorgulescu, Centrul de Resurse Juridice
- Radu Nicolae, Centrul de Resurse Juridice
- Ovidiu Vanghele, Mediafax
- Adina Stancu (Anghelescu), Ziua Veche
- Diana Surdu, RRA
- Dana Vlad, TVR
- Iulia Petre, Agerpres
- Victor Alistar, TI-Ro
- Iulia Coșpănar, TI-Ro
- Irina Bujder, TI-Ro

Dezbateri

Victor Alistar prezintă obiectivele, premisele și contextul dezbaterii.

TI-Ro susține existența acestui mecanism. Înainte de orice dezbateri credem că trebuie demontat un mit, că există un astfel de sistem doar în România și în Slovenia. Mecanisme similare există în toate țările europene, dar sunt organizate descentralizat, în timp ce în România sistemul este centralizat. Situația de anormalitate în implementarea acestui mecanism de control al averilor, incompatibilităților și conflictelor de interese s-a înregistrat în prima variantă instituțională, din 2004, și în proiectele ulterioare, până la legea 144. Sistemul centralizat corespunde realității românești. Înainte de acesta, exista un sistem descentralizat la nivelul fiecărei instituții prin comisiile de disciplină și alte condiții depinzând de instituții. Acest sistem nu a funcționat și s-a ajuns la nevoia unui mecanism centralizat.

Decizia Curții Constituționale (DCC) se referă la securizarea deciziei publice, deoarece problema apare în legătură cu persoane, și personalizarea controlului.

Jurisdicțiile administrative nu se pot pronunța cu privire la persoane, cu excepția celor disciplinare. Numai jurisdicțiile judiciare se pot pronunța asupra persoanelor. Securizarea deciziei publice se poate face printr-un focus pe categorii de decidenți, nu pe persoane.

Alina Bica: ANAF procedează la fel în materie de fiscalitate și ONPCSB de asemenea.

Victor Alistar: prezintă integral demersul TI-Ro (Anexa 1)

Radu F. Alexandru întreabă dacă responsabilizarea agenției se răsfrânge, cu consecințe civile sau penale asupra inspectorilor.

Victor Alistar precizează că mecanismul de răspundere trebuie să fie unul instituțional și să poată preveni campaniile de imagine sau de defăimare a imaginii pe care le-ar putea derula ANI.

Alina Bica subliniază că, spre deosebire de orice altă lege care reglementează instituții publice, aceasta este singura care prevede expres că ANI respectă legile etc. Prevederea pare exagerată și pornește de la o suspiciune la adresa instituției. Este un semnal negativ.

Alina Bica mai arată că din noul proiect au fost eliminate lit. I, j, de la art. 11, care prevedeau că ANI redactează ghiduri, face statistici. Se elimină astfel competența ANI de prevenire a corupției, ceea ce este regretabil.

Conform deciziei CC ANI nu mai poate înainta direct instanțelor rapoarte de constatare. În noul proiect ANI se va putea duce cu un raport de analiză la ANAF sau la parchet.

Amendamentele aduse în Camera Deputaților vizează și înființarea unei comisii formate din magistrați, care să funcționeze într-o procedură contencioasă, pentru controlul averilor, folosind un mecanism similar celui din L. 115/1996. Noua lege înlocuiește și termenul de avere „nejustificată”, cu avere „ilicită”, care este mai clar definită.

Se lansează o dezbatere cu privire la termenul și posibilitatea de revenire cu declarație rectificativă la declarația de avere. Conform variantei vechi a legii se puteau face rectificări în 10 zile de la depunerea declarației, după care se vorbește despre fals în declarații. Conform noului text se consideră că persoana este de bună credință și poate aduce rectificări la declarația de avere până în momentul în care de la ANI pleacă înștiințarea cu privire la deschiderea dosarului. Până în acel moment declarația rectificativă se consideră a fi făcută cu bună credință, după care omisiunile din declarația de avere se consideră a fi făcute cu intenție.

Victor Alistar întreabă cum se poate constata intenția.

Alina Bica spune că de la momentul în care se trimite înștiințarea cu privire la efectuarea de verificări de către ANI, persoana vizată poate să își dea seama că nu mai poate ascunde anumite elemente din averea sa, chiar dacă dorise asta la început. Ea face o diferență între bunurile nedeclareate, care dacă sunt descoperite trebuie raportate ANAF, spre a fi impozitate și diferența dintre averea licită și cea ilicită, care este discutată de comisia de magistrați instituită pe L. 115/1996.

Georgiana Iorgulescu și Codru Vrabie întreabă cu privire la aceeași faptă: omisiunea sau greșeala din declarația de avere, poate fi considerată de bună credință, fără intenție, deci culpă, după care, în funcție de un termen oarecare (în acest caz stabilit de lege), fapta se consideră infracțiune, deoarece se prezumă că e fals în declarații săvârșit cu intenție. De fapt nu există proba intenției, ci doar trecerea unui termen aleatoriu stabilit.

Codru Vrabie prezintă posibilitatea de a înțelege lupta împotriva corupției/sistemul național de integritate, cu 3 piloni: (1) prevenție - unde există ANI, (2) control - unde în

2004 exista ANC, care s-a desființat, atribuțiile ANI extinzându-se către control și (3) sancționare - unde s-a înființat PNA, devenit DNA.

Codru Vrabie mai remarcă și că introducerea comisiei de magistrați care să realizeze controlul averilor este o greșeală, deoarece reînființăm un organism care nu a funcționat. Chiar dacă instituția capătă un rol de care este nevoie și este o soluție constituțională în raport cu DCC, este inutilă, deoarece știm de la început că mecanismul comisiei nu va funcționa.

Victor Alistar subliniază că, odată cu DCC a apărut oportunitatea de a reforma politica publică de prevenire și control al corupției și de a face ANI să funcționeze eficient, nu doar de a modifica acele articole declarate neconstituționale.

Cristian Diaconescu atrage atenția că ANI este o instituție de care avem nevoie atât intern, pentru lupta anti-corupție, cât și extern, în procesul de integrare în UE. De asemenea, dincolo de amendamentele aduse în comisiile juridice, importanța politică a problemei este atât de mare încât în plenul Senatului votul va fi politic, pentru a nu permite alte modificări față de ceea ce va lucra comisia.

Cristian Diaconescu subliniază și el diferența între declarațiile false, cu omisiuni, dar în cazul în care averea poate fi justificată, chiar și cu includerea proprietăților sau conturilor omise și declarații corecte, dar care surprind o avere ce nu poate fi justificată de venituri.

Georgiana Iorgulescu arată că, după părerea sa, DCC nu a privit în primul rând litera legii ANI, ci modul în care această lege a fost aplicată de conducerea agenției, când a declarat anumite articole neconstituționale. A fost mai degrabă o analiză instituțională, decât una legală, care a generat verdictul de neconstituționalitate. Un exemplu în acest sens este manualul de proceduri clasificat al ANI. Nu e o prevedere legală expresă, ci un exemplu de cum legea a fost aplicată abuziv. Dincolo de un text de lege bine făcut și constituțional, Parlamentul (Senatul), trebuie să verifice moralitatea și profesionalismul persoanelor care conduc ANI.

Tudor Chiuariu își arată rezervele față de DCC deoarece o cerere înaintată instanței, chiar dacă se numește raport de constatare, nu reprezintă o condamnare și nu se răstoarnă sarcina probei, deoarece în instanță tot ANI trebuie să dovedească vinovăția celui reclamat. În plus, MCV cerea un organ administrativ de control al averilor care să dea decizii definitive, ceea ce ANI, în orice caz, nu mai poate face și un organ care să aplice sancțiuni descurajante pentru corupție, cum era confiscarea, care nu se mai poate aplica.

Alina Bica arată că până la votul în plen al senatului, marți sau miercuri, vineri și luni se mai poate veni cu amendamente, pentru îmbunătățirea proiectului.

Codru Vrabie întreabă de ce nu s-a respectat L. 52/2003, deoarece DCC nu e încă publicată în MO, ceea ce face ca termenul de 45 de zile pentru modificarea legi să nu fi început încă să curgă. Deci era timp și pentru transparență decizională, dacă se dorea.

Alina Bica părăsește dezbaterile

Ovidiu Vangele spune că așa cum reiese din proiectul de lege, la art. 14 prevede că orice sesizare făcută la ANI se transformă într-o sesizare ANI în instanță. Toți jurnaliștii se vor muta la ANI ca să transmită permanent cine mai este anchetat. Se va face integritate la TV mult mai mult decât acum, ceea ce va afecta încă și mai rău soliditatea integrității.

În plus, este greu de înțeles și atribuția Secretarului General, ca ordonator de credite.

Georgiana Iorgulescu arată că în ceea ce privește incompatibilitățile și conflictele de interese, nu s-a schimbat nimic față de actualul proiect, ceea ce este în dezacord cu DCC,

care nu mai permite ANI să dea decizii definitive. În plus, cu ocazia unei re-adoptări a legii ANI, Parlamentul poate codifica și unifica prevederile privind incompatibilitățile și conflictele de interese, deoarece în prezent sediul materiei în aceste cazuri se află în foarte multe legi, foarte fragmentat și de multe ori lipsit de sancțiune.

Tudor Chiuariu arată că independența ANI este afectată, pentru că deciziile asupra continuării sau stopării unei lucrări nu mai sunt luate de inspectorii ANI, care aveau o oarecare independență, ci doar de conducerea ANI. Se anulează principiul independenței operaționale. De asemenea, L. 115/1996 din care este preluat mecanismul comisiei care să decidă asupra averilor, vorbește despre avere nejustificată, nu ilicită, așa cum face prezentul proiect. În plus, o altă decizie a CC, din 2007, permite confiscarea și pentru alte bunuri decât cele obținute din activități ilicite (infracțiuni) și extinde sancțiunea către averea nejustificată.

Soluția pe care o vede Chiuariu este pe teren contravențional, cu o sancțiune complementară, descurajantă, confiscarea.

Victor Alistar subliniază din nou soluțiile propuse de TI, care merg în aceeași direcție:

1. Instituirea în mod neechivoc a unui **regim de drept public** în materia condițiilor de exercitare a funcțiilor și demnităților publice, care să poată, în condițiile principiului proporționalității, să limiteze expres și prin lege anumite drepturi și libertăți.
2. Reglementarea în acest sens a unui **regim contravențional mai clar** în privința regimului de declare a averilor și intereselor, precum și a incompatibilităților concrete care să interzică alte surse de venit decât salariul/ indemnizația, în vederea realizării raportului de concordanță cu prevederile art. 44 (9) din Constituție.
3. Stabilirea unor prevederi exprese, concrete și detaliate, care **să garanteze că instituția nu va (mai) derapa** de la misiunea sa instituțională, în sensul încălcării drepturilor nepatrimoniale ale persoanelor verificate.

Concluzii

Trebuie să lucrăm pe trei piloni:

1. **Dreptul substanțial/material, după cele trei recomandări de mai sus**
2. **Dreptul procedural**
3. **Construcția instituțională a ANI, ca sa nu mai fim în situația de față, în care membrii CNI sunt cercetați de ANI.**

Construcția instituțională corectă ar aduce și garanțiile necesare privind persoanele și deciziile administrative, nu cu adresă personală. Mai mult, noua lege ar trebui să conducă la organizarea unui nou concurs pentru președinte, deoarece planul de management pe care s-a câștigat concursul anterior nu mai poate fi aplicat acum.